

WATCH DOG.MD
WE WATCH THE GOVERNMENT FOR YOU

RAPORT DE MONITORIZARE A DEZINFORMĂRII ȘI MANIPULĂRII DE GEN

5 OCTOMBRIE – 5 NOIEMBRIE, 2023

**AUTOR:
GABRIELA REVENCO
EXPERTĂ ÎN
MONITORIZAREA MASS-
MEDIEI**

**COMUNITATEA
WATCHDOG.MD**

Introducere

Republica Moldova este semnatară a [Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie](#), pe care a ratificat-o în 2021. Din luna mai 2022, odată cu intrarea în vigoare a Convenției, instituțiile statului și-au luat angajamentul ferm de a promova prin măsuri concrete libertățile fundamentale ale omului, inclusiv prin [recunoașterea violenței față de femei](#) ca o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare a femeilor.

Mai mult, Republica Moldova are un cadru legislativ solid care promovează drepturi egale între femei și bărbați și definește clar formele de discriminare pe criterii de sex:

- Legea [Nr. 5 din 09.02.2006](#) cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați urmărește asigurarea exercitării drepturilor egale de gen în sfera politică, economică, socială, culturală, în alte sfere ale vieții, drepturi garantate de Constituția Republicii Moldova, în vederea prevenirii și eliminării tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex.

Legea 5/2006 oferă o înțelegere a termenul de sex (criteriu de sex) ca fiind „totalitatea caracteristicilor anatomo-fiziologice care diferențiază ființele umane în femei și bărbați”; și a termenului de gen ca fiind aspectul social al relațiilor dintre femei și bărbați, care se manifestă în toate sferele vieții.

Altfel spus, atunci când vorbim despre diferențe de gen ne referim la sfera socială și a percepțiilor construite cu privire la rolurile atribuite fiecărui sex.

- [Legea Nr. 121 din 25.05.2012](#) cu privire la asigurarea egalității are drept scop prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu.

Prin acest cadru legislativ, și pentru asigurarea egalității de șanse, Republica Moldova este obligată să introducă perspectiva de gen în toate politicile și programele de dezvoltare la nivel național și local. Una din măsurile concrete implementate în acest sens este Strategia de asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2017-2021 și Planul de acțiuni.

[Strategia a cuprins zece arii de intervenție](#): participarea femeilor la nivel de luare a deciziilor, piața muncii și disparitățile salariale de gen, protecție socială și politici familiale, sănătate, educație, schimbări climatice, mecanismul instituțional, stereotipurile în societate și comunicarea nonviolentă, egalitatea de gen în sectorul de securitate și apărare, bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen.

Cu toate acestea, [Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare](#) remarcă că deși în Republica Moldova, cadrul legislativ național pentru egalitatea între femei și bărbați este în conformitate cu angajamentele internaționale, femeile se confruntă cu discriminare și inegalitate în viața socială, economică și politică. Femeile sunt reprezentate disproporționat la luarea deciziilor la toate nivelurile.

În ciuda faptului că s-au făcut eforturi considerabile pentru asigurarea egalității de șanse, având la momentul de față aproximativ 40% din deputați femei (sau 39 de deputate în 2023),

fiecare [a cincea primărie](#) din țara fiind condusă de o femeie, iar la alegerile locale din 2023 fiecare al [3-lea candidat](#) la funcția de primar a fost femeie, progresele privind promovarea egalității de șanse și eliminarea [discriminării de gen stagnează](#).

Impedimentul cel mai mare rămâne în continuare felul în care populația percepe rolul femeilor și bărbaților în societate (sfera privată și sfera publică) și stereotipurile perpetuate în mediu public referitor la acestea.

Spre exemplu, încă există o pondere crescută de persoane care consideră nepotrivită prezența femeilor în politică și care tind să creadă că acestea nu au capacitate de a deține funcții de conducere. Aceste stereotipuri sunt alimentate de actori politici și agenți de influență străină care adâncesc diferențele dintre femei și bărbați, minorități etnice, religioase sau sexuale, inclusiv prin discreditarea femeilor la funcțiile politice și promovarea valorilor non-democratice.

Conceptualizarea dezinformării de gen

Departamentul de Stat al SUA operează cu următoarea [definiție](#) a dezinformării de gen:

„un subset al abuzului misogin și al violenței împotriva femeilor, care utilizează narațiuni false sau înșelătoare bazate pe gen, adesea cu un anumit grad de coordonare, pentru a descuraja femeile să participe în sfera publică. Atât actorii statali, cât și cei non-statali folosesc în mod strategic dezinformarea de gen pentru a reduce la tăcere femeile, a descuraja discursul politic online și a modela percepțiile față de gen și față de rolul femeilor în rândul democrațiilor.”

În prezentul raport, [dezinformarea de gen](#) înseamnă orice informație falsă și distorsionată care este menită să aducă prejudicii femeilor sau persoanelor de diferite genuri și orientări sexuale. Dezinformarea de gen se referă la informațiile și activitățile de informare (crearea, partajarea, diseminarea conținutului) care:

- *atacă sau subminează persoanele pe baza genului acestora, identității de gen și/sau expresiei de gen, orientării sexuale și a interpretărilor sociale;*
- *utilizează ca armă narrative de gen pentru a promova obiective politice, sociale sau economice;*
- *aplică misoginia, homofobia și transfobia drept caracteristici comune în distribuirea dezinformării de gen.*

Atunci când vorbim despre discriminarea de gen, se observă tendința de subminare a drepturile universale prin asocierea libertăților fundamentale ale femeilor cu cele ale minoritățile sexuale. Protagonistii dezinformării de gen sunt cel mai frecvent actori diverși uniți de idealuri bazate pe viziuni transfobice, misogine și homofobe formând ceea ce se cheamă mișcarea anti-gender. [Termenul anti-gender](#) reprezintă opoziția generală față de efortul femeilor pentru egalitate și drepturile LGBTQI+ care amenință să erodeze masculinitatea hegemonică.

Adepții curentului anti-gender consideră că „genul” așa cum este definit în accepțiunea liberală, atacă procrearea omenirii, deoarece „genul” revendică [negarea diferenței de sex](#). Prin urmare, în accepțiunea acestor actori este amenințată însuși familia „tradițională” sau „naturală” care consistă dintre căsătoria unui bărbat cu o femeie pentru a procrea copii. De aici se face trimitere către creștinism, iar astfel „genul” devine un afront la adresa creștinismului.

Astfel, când vorbim despre discriminarea de gen, trebuie să ținem cont că termenul „gen” este utilizat ca un „adeziv simbolic” pentru toți cei care consideră că „luptă împotriva ideologiei de gen”.

Aici se regăsesc reprezentanți ai partidelor de extremă dreaptă, grupuri religioase, reprezentanți ai bisericii ortodoxe, organizații internaționale care militează pentru stoparea avortului, persoane rasiste care se poziționează împotriva imigranților, etc. Aceștia se opun egalității dintre femei și bărbați, educației sexuale, drepturilor reproductive și de sănătate ale femeilor și căsătoriei „non-tradiționale”, inclusiv familiilor monoparentale. În Republica Moldova, poziționarea față de gen de multe ori rezonază cu preferințele de politică externă ale persoanelor publice și politice.

Aceste discursuri sunt frecvent portretizate ca fiind necesare pentru protejarea și conservarea „culturii locale” și a înșuși națiunii. [Genul este prezentat ca o invazie străină](#), ca o „ideologie” ce se impune acum culturilor locale. De obicei „impunerea” are loc dinspre statele occidentale către alte regiuni geografice, în țările Europei de Est, în cazul nostru.

Suținătorii mișcării anti-gender afirmă că luptă împotriva elitelor „[corupte moral](#)” reprezentate de UE și de organizațiile internaționale, și sprijină suveranitatea națională. Așa cum sugerează [studiile](#) din domeniu, termenul de gen este asociat intenționat cu cel de „ideologie” anume pentru a contribui la succesul dezinformării de gen. Astfel, atât prin asocierea genului cu o ideologie „liberală” cât și prin mesaje ce promovează un discurs al urii și al discriminării, narativele regăsite sub umbrela „ideologiei de gen” pot foarte facil să genereze teren fertil pentru [agenții de dezinformare străini](#).

Deoarece în Republica Moldova încă există prejudecăți referitor la rolurile de gen și [polarizare socială în ceea ce privește atitudinile față de persoanele LGBTI](#), cel mai frecvent pentru dezinformare se utilizează un discurs al urii și discriminării față de persoanele de orientare sexuală diferită, urmat de cel al asocierii ideii de stat democratic cu cel de stat „decadent moral”.

Metodologie

Comunitatea Watchdog.MD monitorizează în mod constant 16 canale de Telegram și o pagină de Facebook pentru a cartografia dezinformarea la adresa valorilor democratice. Timp de o lună (5 octombrie- 5 noiembrie 2023) au fost monitorizate inclusiv mesajele manipulatorii și false ce vizează dimensiunea de gen.

Surse monitorizate:

- Telegram - 16 canale: Смуглянка, WTF Moldova, Bogdan Țîrdea, Ivanovna, Гагаузская Республика, Гений Карпат, Gabriel Călin, Мамалыга и Токана, Приднестровец, Vladimir Odnostalco, Patriot, Ilan Shor, Igor Dodon, Kp.md, Cavcaliuc, Platon.
- Facebook - o pagină: Ion Chicu.

Canalele selectate pentru a fi monitorizate se remarcă:

- printr-un conținut preponderent critic la adresa instituțiilor democratice și europene precum: *Gabriel Călin, WTF Moldova, Гений Карпат, Kp.md, Platon, Bogdan Țîrdea, Гагаузская Республика, Смуглянка, Patriot*
- prin sprijin sau afiliere de sau cu persoane corupte, puse sub învinuire sau controverse precum: *Ilan Shor (Мамалыга и Токана), Veaceslav Platon, Igor Dodon, Cavcaliuc.*

- prin o poziție puternică de sprijin/simpatie față de Federația Rusă: *Приднестровец, Igor Dodon, Ilan Shor, Гагаузская Республика, Кр.md, WTF Moldova, Bogdan Țirdea, Гагаузская Республика, Смулянка, Ивановна*

De asemenea, pe aceste canale predomină conținut de limbă rusă, dar nu numai. Prin urmare, conform criteriului de limbă avem următoarele categorii ale surselor monitorizate:

- 2 canale care distribuie conținut în limba română: *Patriot, Ion Chicu*
- 11 canale care distribuie conținut în limba rusă: *Смулянка, WTF Moldova, Bogdan Țirdea, Гагаузская Республика, Гений Карпат, Мамалыга и Токана, Приднестровец, Ivanovna, Ilan Shor, Igor Dodon, Кр.md*
- 4 canale care distribuie atât conținut în limba română cât și limba rusă: *Vladimir Odnostalco, Platon, Igor Dodon, Gabriel Călin*

Conținutul monitorizat în perioada selectată a fost grupat în trei clustere generale:

1. discriminare de gen ce vizează Republica Moldova;
2. discriminare care vizează alte state;
3. care le combină pe ambele.

Fiecărei postări i-a fost atribuit un narativ principal, în dependență de mesajul cheie pe care încearcă să îl transmită autorul și a indicatorilor care formează definiția dezinformării de gen:

- Respingerea și contestarea diversității de gen;
- Discriminarea femeilor, inclusiv prin contestarea rolului acestora în sfera publică;
- Discurs de ură față de femei și comunitatea LGBTQI+;
- Impunerea valorilor străine în schimbul valorilor tradiționale/locale.

Observațiile principale

În perioada 5 octombrie - 5 noiembrie 2023, am depistat și analizat 136 de postări, care cad sub incidența dezinformării de gen.

- Campioni în promovarea mesajelor manipulatorii au fost canalele de Telegram Гагаузская Республика (47 de postări), WTF Moldova, КР.MD, Bogdan Țirdea (20 de postări) în decurs de o lună.
- Canalului Гагаузская Республика este axat mai mult pe războiul din Ucraina. Acest canal promovează falsuri și manipulări pentru a discredita Ucraina și pentru a prezenta într-o lumină pozitivă Federația Rusă. În postările sale, autorul canalului a încercat să demonstreze că LGBT a luat amploare în Ucraina și asociază subtil acest fapt cu UE. Totodată, canalul de Telegram și-a concentrat eforturile pentru a demonstra cât de desfrâmate sunt unele state, distribuind o serie de postări ce vizează situația din SUA, Mare Britanie sau Israel.
- Canalul WTF Moldova pe parcursul lunii precedente s-a axat mai mult pe situația dimensiunii de gen din Republica Moldova. Majoritatea postărilor au atacat stilul vestimentar sau felul cum arată o persoană.
- КР.MD la fel s-a focusat mai mult pe situația internă. Postările ce vizează alte state au avut menirea să demonstreze că aceste state se opun diversității genului în favoarea menținerii valorilor tradiționale.

Constatări

- Jumătate din numărul postărilor identificate (70), vizează în mod direct Republica Moldova. Întrucât perioada de monitorizare a coincis cu campania electorală,

constatăm că unele pagini care au favorizat anumiți candidați electorali au ținut să discrediteze partidul de guvernare PAS, prin acuzația că acesta favorizează comunitatea LGBTQI+ în Moldova. Aici se înscrie discursul electoral a lui [Igor Dodon](#) de la o întâlnire cu alegătorii de la Bălți. Prin fraza „guvernarea realizează parade LGBT la Chișinău și acum vrea să le desfășoare și la Bălți”, Dodon încearcă să prezinte comunitatea LGBT drept un pericol pentru societate, îndeosebi pentru copii. Acest mesaj prinde bine electoratului conservator, adept al valorilor tradiționale. În context, candidatul din partea PSRM la funcția de primar la Bălți, Maxim Moroșan, a avut un discurs agresiv în raport cu reprezentanții comunității LGBT. În opinia lui Moroșan, LGBT jignește valorile credincioșilor, ortodocșilor, moldovenilor, găgăuzilor, bulgarilor, rușilor, ucrainenilor și a tuturor celor care locuiesc în Republica Moldova.

- La capitolul discreditării dimensiunii de gen din alte state se înscriu toate postările care:
 - resping diversitatea de gen;
 - se opun egalității de șanse;
 - masculinizează femeile;
 - prezintă într-o lumină proastă femeile din perspectiva capacităților, felului cum arată, stilului vestimentar, alegerii de a avea sau nu copii, etc.
- 21 de postări au abordat dimensiunea de gen atât din Republica Moldova, cât și din alte state, preponderent din UE. Scopul propagandiștilor a fost să demonstreze cât de desfrâdate sunt statele europene/occidentale. În mesajele lor, autorii manipularilor au insistat că moldovenii nu-și doresc asemenea valori europene, referindu-se la LGBT.

Narative discriminatorii predominante

Pe lângă criticile care vizează felul cum arată sau stilul vestimentar al unei persoane (14 din 136 postări), s-au înregistrat și următoarele narative predominante:

➤ *LGBT ia amploare în UE și alte state*

Unele canale de Telegram au speculat că Președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski, a permis [căsătoriile persoanelor de același sex](#), cu scopul de a fortifica moralul soldaților. Mai mult, în postare se declară că în cadrul Forțelor Armate ale Ucrainei va fi înființată „brigada albastră”, unde vor sluji reprezentanții LGBT+. Au fost distribuite și unele secvențe video în care apar bărbați îmbrăcați în haine pentru femei, potrivit autorului sursei, astfel bărbații încearcă [să evite mobilizarea](#).

➤ *Femeile nu sunt demne de anumite funcții publice*

Pornind de la [scopul](#) pe care îl urmărește dezinformarea bazată pe criterii de gen și anume descurajarea femeilor să participe în sfera publică și modelarea percepțiilor față de rolul femeilor în societate și sfera politică, constatăm că propagandiștii au urmărit acest scop în raport cu numirea Anei Revenco la funcția de directoare a Centrului pentru comunicare strategică și combaterea dezinformării. Canalele de Telegram au postat [fotografii](#), [meme-uri](#) sexiste ce o poziționează pe Revenco într-o lumină negativă. Alte [voci](#) au denigrat-o, insinuând că aceasta preferă să consume alcool în timpul orelor de serviciu. Potrivit unor surse, candidatura Anei Revenco ar fi fost mai potrivită pentru funcția de [director al unei fabrici de vinuri](#).

Constatăm că în discursul unor politicieni precum Ion Chicu, Marina Tauber persistă următorii termeni denigratori „[mizerie](#)”, „[ipocrită](#)”, „[isterică](#)” la adresa unor funcții deținute de femei, îndeosebi la adresa Maiei Sandu.

[Bogdan Țirdea](#) a încercat să fundamenteze stereotipurile privind egalitatea de șanse și a declarat că locul femeilor nu este în domeniul militar, mai exact, că acestea nu trebuie să realizeze serviciul militar. În contrast, canalul de Telegram [Гараузская Республика](#) masculinizează femeile, declarând că „[sunt atât de războinice, încât plâng fără lacrimi](#)”.

➤ *LGBT- pericol pentru copii*

Canalul [Patriot](#) se întreabă dacă guvernarea nu cumva pregătește „schimbarea sexului copilului de la 8 ani fără acordul părinților”. [Bogdan Țirdea](#) a distribuit un video în care părinții americani s-ar bucura atunci când copiii solicită modificarea sexului. Discursul manipulativ al lui Bogdan Țirdea nu s-a finalizat aici, acesta a declarat că în școli sunt desfășurate instruirii pentru drepturile copiilor LGBT.

➤ *Occidentul ne impune drepturile LGBT*

În 3 postări se declară că UE ne impune LGBT. [Maxim Moroșan](#), candidat la funcția de primar la Bălți, a declarat că tot ce avem de la UE este LGBT, care este impus societății. În aceeași ordine de idei, [Bogdan Țirdea](#) a declarat că UE și Maia Sandu nu ne-au oferit nimic altceva decât sărăcie și manifestații LGBT. În context, reprezentanții PSRM au acuzat Occidentul că închide ochii la ilegalitățile guvernării, fiind preocupat în Moldova doar de drepturile mișcării LGBT. Totodată, [WTF Moldova](#) a afirmat în cadrul unei postări că valorile LGBT sunt promovate activ de fundațiile occidentale cu sprijinul tacit al autorităților de la Chișinău. Potrivit postării, acest fapt contribuie la creșterea numărului de infectări HIV.

➤ *Autoritățile impun societății drepturile LGBT*

În 10 din 138 de postări se insinuează că PAS favorizează comunitatea LGBT. Aici se înscriu acuzațiile lui [Bogdan Țirdea](#) la adresa Avocatului Poporului, care ar fi mai preocupat de reprezentanții LGBT, decât de copii. Și [Vladimir Odnostalco](#) a distribuit o postare în care se declară că reprezentanții PAS, PL și MAN, dar și alte partide sunt mai toleranți față de minoritățile sexuale decât față de vorbitorii de limbă rusă. Unele surse au declarat că dacă ne dorim o societate caracterizată prin varietatea identităților de gen trebuie să votăm pentru partidul [PAS](#) în cadrul alegerilor. În context, pe unele canalele monitorizate au fost distribuite secvențe ale unui protest, la care se scanda „[Jos PAS, Jos LGBT](#)”.

➤ *Valorile tradiționale sunt înlocuite cu valorile LGBT*

Autorii propagandei declară că prin deschiderea Centrului de Justiție Familială al Poliției, Maia Sandu promovează Convenția de la Istanbul care urmărește de fapt promovarea propagandei LGBT și [lupta cu familia tradițională](#). Într-o altă ordine de idei, unele canale de [Telegram](#) au sugerat că postul Familia TV a fost închis pentru că promovează familia tradițională și nu valori LGBT.

➤ *În Republica Moldova comunitatea LGBT nu este acceptată*

La acest narativ se înscriu postările care urmăresc să creeze percepția că societatea nu acceptă valorile LGBT și se opun cu vehemență acestora. Un exemplu elocvent este discursul denigrator a lui Maxim Moroșan vizavi de comunitatea [LGBT](#). Potrivit lui, LGBT este o „abominațiune”. Totodată, Moroșan se poziționează drept primul candidat la funcția de primar din partea PSRM care va fi amendat pentru purtarea panglicii Sf. Gheorghe și [denigrarea comunității LGBT](#). Declarația candidatului PAS la funcția de primar al capitalei,

Lilian Carp, potrivit căreia, familia se formează doar din bărbat și femeie a fost interpretată drept o afirmație în stil [anti-european](#).

➤ *Desfrânare în UE și alte state*

Pentru a fortifica acest narativ, propagandiștii au postat un video în care un bărbat și o femeie își fac apariția nud în cadrul unei emisiuni din Finlanda. Autorii manipulărilor declară că asemenea acțiuni reprezintă o [normalitate](#) în țări precum Finlanda. Bogdan Țirdea declară că cetățenii sunt îngrijorați, întrucât PAS a dat asigurări că populația va crește, din moment ce [bărbații vor obține dreptul de a naște](#), la fel ca și în Occident.

Narativul privind desfrânarea nu a ocolit nici Rusia. În cadrul unei postări, se declară că în Sankt Petersburg, un [homosexual](#) s-a luat la harță cu un tip. Potrivit altor voci, un interpret din Rusia își manifestă susținerea pentru [comunitatea LGBTQ](#) din Rusia și tolerează căsătoriile între persoanele de același sex.

Concluzii

În baza monitorizării realizate în perioada 5 octombrie- 5 noiembrie am constatat următoarele :

- Dezinformarea de gen este utilizată în scopuri politice pentru a atrage electoratul conservator și pentru a denigra oponenții politici;
- Dezinformarea de gen urmărește consolidarea stereotipurilor pentru a submina drepturilor femeilor și a egalității de gen;
- Drepturile LGBTQI+ sunt prezentate drept o amenințare la adresa societății și a valorilor tradiționale;
- Continuă eforturile de denigrare a Convenției de la Istanbul.

Întrucât perioada de monitorizare a coincis cu campania electorală pentru alegerile locale, am constatat că subiectului LGBTQI+ i-a revenit un rol important în cadrul discursurilor electorale. Politicienii au prezentat LGBTQI+ drept un pericol ce ia amploare în societatea moldovenească și au asociat acest fenomen cu partidul de la guvernare.

Constatăm că femeile rămân a fi ținta defăimării și discriminării, mai ales când sunt promovate în funcții publice.

Totodată, pentru a identifica anumite tendințe privind dezinformarea de gen din spațiul informațional din Republica Moldova, pentru a cartografia întreg setul de narative ce urmăresc discreditarea dimensiunii de gen subliniem necesitatea realizării unor monitorizări periodice pe acest subiect.

INSTITUTE FOR WAR & PEACE REPORTING

Acest material a fost realizat cu suportul financiar al Institutului pentru Raportarea Războiului și Păcii (Institute for War and Peace Reporting), în cadrul proiectului "Consolidarea capacității societății civile moldovenești și a presei independente de a combate influența ostilă a Kremlinului și a cleptocraților", implementat de Comunitatea WatchDog.MD. Conținutul acestuia nu reprezintă neapărat opiniile donatorului.